

ŠTÁTNY ARCHÍV V BRATISLAVE

Spoločnosť pre podporovanie
domobrancov
Bratislavskej úby
(1847) 1861 - 1911

Štátny archív v Bratislave

Inventár

148

1958

Úvod

Pri jednotlivých župách v Uhorsku sa v r. 1861 vytvorili spolky na podporovanie domobrancov (honvédov) z roku 1848 – 49 (Honvéd segélyző egylet). Cieľom týchto spolkov bolo podporovanie invalidov z bojov v r. 1848/9, ďalej tých domobrancov, ktorí sa neskôr bez vlastnej viny stali práceneschopnými a konečne vdov a maloletých sirôt po týchto domobrancoch. Spolok mal trvať dovtedy, kým bude postarané o domobrancov iným spôsobom, alebo kým slobodnej činnosti spolku nebudú kladené nijaké prekážky.

Tieto spolky nemali dlhé trvanie. Už koncom r. 1861 boli rakúskou vládou zrušené ako protiústavné. Ich činnosť sa obnovila až po druhej polovici r. 1867, no potom už nemali iba podpornú funkciu (ukazuje to už aj ich zmenený názov „Honvédegylet“). Za svoj cieľ si vytýčili:

1. aby si Uhorsko vytvorilo samostatnú armádu a domobranu
2. aby penzia domobrancov a podpora vdov a sirôt po nich bola zabezpečená štátom.

Kým sa toto nedosiahne, spolok mal financovať podporné akcie z vlastných prostriedkov

Zmena nastáva i v chápaní členstva. Členstvo v spolku sa už neobmedzovalo iba na členstvo v bývalej domobrane alebo na platenie príspevku : členom mohol byť každý, kto napomáhal dosiahnutiu cieľov spolku. O prijatí za člena individuálne rozhodovalo valné zhromaždenie spolku. Zhromaždenia spolku sa konali obyčajne pri príležitosti schôdzok župného municipálneho výboru.

V r. 1870 sa vytvára celokrajinský domobranecký (honvédske) spolok, ktorého stanovy schválilo uhorské Ministerstvo vnútra dňa 12. 7. 1870. Tieto stanovy však boli postupne upravované, a to v rokoch 1872, 1885 a 1890.

Spolok pre podporovanie domobrancov Bratislavskej župy (Pozsonymegyei honvéd segélyző egylet) sa utvoril dňa 28. 4. 1861. Po zákaze činnosti začal fungovať znovu od 5. 8. 1867 pod názvom Spolok domobrancov bratislavskej župy (pozsonymegyei honvéd egylet). Zanikol v r. 1911 a jeho písomný materiál bol deponovaný v bývalom župnom archíve (číslo 18.857/1911 podžup.). Členmi spolku boli i niektoré význačné osobnosti Bratislavskej župy (Štefan Esterházy, Anton Beck a iní).

Písomný materiál sa zachoval torzovite z rokov 1861 – 1911. Ako dodatok bol k nemu pripojený (ešte v bývalom župnom archíve) zoznam penzionovaných vojakov z r. 1846/47.

Materiál je dvojakého druhu: číslovaný a nečíslovaný. Číslovaný materiál obsahoval bežnú spolkovú agendu, nečíslovaný dôležitejšie podania, ako napr. stanovy vlastné i krajinského spolku domobrancov, styk s krajinským spolkom a inými župnými spolkami a podobne. Tento materiál sa usporiadal chronologicky a uložil podľa inventárnych čísiel v dvoch krabiciach.

Materiál možno použiť čiastočne na štúdium revolučných rokov 1848/49, na štúdium sociálnych pomerov vojenských vyslúžilcov a invalidov. Poslúži i ako prameň k štúdiu protirakúskeho postoja maďarskej buržoázie v druhej polovici 19. stor. a k štúdiu snáh o utvorenie samostatnej maďarskej armády a domobrany.

Štátny archív v Bratislave

Spisový materiál

<u>Inv. č.</u>	<u>Obsah</u>	<u>Časové rozp.</u>	<u>Č. krabic</u>
1.	Zoznam penzionovaných vojakov, ktorým bola vyplácaná penzia od 1. 11. 1846 do 30. 4. 1847 z pokladnice Záhorského okresu. 1 kus.	1847	1
2.	Stanovy spolku pre podporovanie domobrancov Bratislavskej župy. 1 kus.	1861	1
3.	Program pietnej oslavy na pamiatku padlých pri dobíjaní budínskeho hradu. Stanovy spolku z 5. 8. 1867. Odvolanie spolku na Ministerstvo vnútra vo veci zákazu krajinského zhromaždenia domobrancov, zvolaného na 6. 10. 1867. Žiadosť spolku domobrancov šarišskej župy o uskutočnenie zbierky na pomník gen. Dessewffyho. Zápisnica z krajinského zhromaždenia domobrancov v Arade. Koncept zápisnice zo schôdzky výboru spolku. Zápisnice o schôdzkach výboru krajinského spolku. Zápisnica zo schôdze spolku v župe. 8 kusov.	1867	1
4.	Zápisnice župného spolkového výboru, kritika reči predsedu spolku, žiadosť domobr. spolku hontianskej župy o príspevok na pomník padlých. 6 kusov.	1868	1
5.	Zoznam honvédov a zápisnice o ich preverovaní. 9 kusov. 1871		1
6.	Obežník domobr. spolku v Arade o odhalení pomníka v Arade. 1 kus.	1873	1
7.	Návrh stanov všeobecného spolku (Az 1848/9évi honvédség egyetemének alapszabályai). 1 kus.	1876	1
8.	Prihlasovanie sa domobrancov o podporu. 5 kusov.	1881	1
9.	Prihlasovanie sa domobrancov o podporu. 5 kusov.	1882	1
10.	Výzva ústredia na reorganizáciu vidieckych spolkov. Pozvánka na krajinské valné zhromaždenie. 2 kusy.	1884	1
11.	Správa o činnosti krajinského spolku pre podporovanie domobrancov, utvoreného v r. 1870. Návrh na uznesenie nezaoberať sa otázkou		

	očisťovania generála Görgeyho. Stanovy a správy krajinského spolku, zápisnice o schôdzach domobrancov Bratislavskej župy, schôdze spolkov v Budapešti. 14 kusov.	1885	1
12.	Stanovy krajinskej jednoty domobrancov. 1 kus.	1886	1
13.	Zápisnica z krajinskej schôdzky. Listy Antonovi Beckovi ako predsedovi župného domobran. spolku v Bratislave. 4 kusy.	1888	1
14.	Zoznam členov župného spolku. Obežníky. 4 kusy.	1889	1
15.	Listy, obežníky, návrh nových stanov krajinského podporného spolku, zápisnica zo schôdzky bratislavského spolku. 21 kusov.	1890	1
16.	Zápisnice župného spolku. Tlačené listy a výzvy. Staršie správy a zápisnice. 19 kusov.	1891	1
17.	Doklady o osobných sporoch funkcionárov. Tlačené listy a osvedčenia. Noviny. 8 kusov.	1892	1
18.	Zoznam členov župného spolku. Upozornenie na historický časopis „1848 – 49“ Történelmi lapok“. Výpisy z novín. Osobné listy. 15 kusov.	1893	1
19.	Žiadosti a osvedčenia domobrancov. Úmrtie Ľudovíta Kossutha. 6 kusov.	1894	1
20.	Výkazy o spolковой finančnej agende. Zápisnica o schôdzi bács-bodrogského župného spolku. Zápisnica z ústredia. 7 kusov.	1895	1
21.	Penzia domobrancov pod štátnu správu. Obežník. 8 kusov.	1896	1
22.	Zápisnica o valnom zhromaždení ústredného spolku. Osvedčenia o domobrancoch. 12 kusov.	1897	1
23.	Spolkové záležitosti. Pomníky a spomienky. Rozlúčkové listy. 11 kusov.	1898	1
24.	Na doplnenie vrátené stanovy župného spolku. Listy o domobraneckom osvedčení. 50. výročie bojov v Arade. 12 kusov.	1899	1
25.	Zbierka na pomník kráľovnej Alžbety. Zoznam prítomných delegátov na krajinskom valnom zhromaždení, konanom 3. 10. 1900. Listy. 4 kusy.	1900	1
26.	Stanovy župného spolku, evidované Ministerstvom vnútra.		

	Zoznam domobrancov galantského okresu. Výročná správa a zápisnica z krajinského valného zhromaždenia. 4 kusy.	1901	1
27.	Stavba pomníkov. Spolkové záležitosti. 4 kusy.	1902	1
28.	Pozvánka na slávnosť posviacky pomníka Gregora Bethlena, spolkové záležitosti. 6 kusov	1903	1
29.	Spolkové obežníky, zoznam prítomných na krajinskom zhromaždení, verejný list honvédom (tlač). 6 kusov.	1904	1
30.	Odpis uznesenia mestskej rady v Temešvári o udelení podpôr. Prevoz pozostatkov Františka Rákoczyho II. 2 kusy.	1905	1
31.	Zápisnica zo schôdze výboru župného spolku. Zápisnica z krajinského zhromaždenia a prílohy.	1906	1
32.	Zápisnica z krajinského zhromaždenia domobrancov. Spolkové obežníky.	1907	1
33.	Zápisnice o schôdkach výboru župného spolku domobrancov, konaných v roku 1867. 32 kusov.	1867	2
34.	Zápisnice spolkového overovacieho výboru o vydávaní osvedčení domobrancom z rokov 1868 – 1872 a 99 zápisov z rokov 1894 – 1907 s dokladmi.	1868 – 1907	2
35.	Protokol z rokov 1890 – 1893, obsahuje 71 zápisov. V prílohe spisy s číslami 3 – 71. Vnútorne spolkové záležitosti.	1890 – 1893	2
36.	Osvedčenia honvédom (začiatočné písmená priezvisk B – W). nedat.		
37.	Účty župného spolku domobrancov.	1898 – 1911	2
38.	Rozličné (bez dátumu a čísla)	nedat.	2
39.	Zoznamy a legitimácie domobrancov (zväzok).	nedat.	2

Štátny archív v Bratislave

Názov archívu: Štátny archív v Bratislave
Názov fondu: Spolok pre podporovanie domobrancov Bratislavskej župy
Časové rozpätie: (1847) 1861 – 1911
Inventár zostavil:
Počet strán: 5
Počet exemplárov: 4
Inventár schválil: PhDr. Jozef Watzka